

BOKS SPORT TURIDA RINGDA HARAKATLANAYOTGAN REFERENING MAJBURIYATLARI

Eshmanova Umidaxon Abdulla qizi

Oriental universiteti jismoniy tarbiya kafedrası o'qituvchisi.

Xoshimova Charos Dilmurod qizi

Oriental universiteti jismoniy madaniyat yo'nalishi 2-kurs talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15449744>

Annotatsiya. Mazkur mavzuda boks sportida referi faoliyatining ahamiyati, uning funksiyalari va majburiyatlari o'rganiladi. Referi sport musobaqalarida adolatni ta'minlovchi asosiy shaxs bo'lib, uning harakatlari musobaqaning adolatli va qoidalar doirasida o'tishini kafolatlaydi.

Kalit so'zlar: ayol referelar, boks musobaqalari, ring, takomillashtirish, amaliy tavsiyalar.

ОБЯЗАННОСТИ РЕФЕРИ, ПЕРЕДВИГАЮЩЕГОСЯ ПО РИНГУ В БОКСЕ

Аннотация. Данная тема посвящена изучению роли, функций и обязанностей рефери в боксе. Рефери являются ключевыми фигурами, обеспечивающими справедливость, безопасность и соблюдение правил во время поединков. Их действия напрямую влияют на качество и честность соревнований.

Ключевые слова: женщины-судьи, соревнования по боксу, ринг, совершенствование, практические рекомендации.

DUTIES OF THE REFEREE MOVING IN THE BOXING RING

Abstract. This topic explores the role, functions, and responsibilities of referees in the sport of boxing. Referees are key figures in ensuring fairness, safety, and adherence to the rules during matches. Their actions directly influence the quality and integrity of the competition.

Key words: women judges, boxing competitions, ring, improvement, practical recommendations.

Dolzarbliigi. Yurtimizda jismoniy tarbiya va sportga davlat siyosati miqiyosida e'tibor qaratilishi sport turlarini rivojlanib ommaviylashishiga katta hissa qo'shmoqda. 2019-yil 3-dekabrda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan qabul qilingan PF-5864-sonli "Xotin-qizlar sportini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmonning qator chora-tadbirlar xotin-qizlar sportini rivojlantirishga qaratilgan maxsus dasturlarni ishlab chiqish va amalga oshirishni ko'zda tutadi. Ushbu dasturlar orqali xotin-qizlarning sportini O'zbekistonda ommaviylashishiga dasturi amal bo'lib xizmat qiladi.

Xotin-qizlar jismoniy tarbiya va sportga oid chiqqan hukumat qarorlarida belgilangan vazifalar barcha sport muassasalarida bugungi kunda eng dolzarb masalalardan biriga aylanib ulgurdi [1].

Tadqiqotlar 2023- yil 10- yanvar – 2024- yil 27-dekabr oylarida Respublikamizning turli viloyatlarida har xil yoshdagi xalqaro va O'zbekiston chempionatlarida referilar harakatlari kuzatildi va tahlil qilindi.

Ayol referilarning ko'p yillik tayyorgarlik bosqichida nufuzli musobaqalarda qo'llaniladigan tavsiyalarni ishlab chiqish va uni IBA ayollar hakamlar terma jamoalariga tavsiya etish kelgusida musobaqa jarayonlarini tomoshabinbop bo'lishini ta'minlaydi. Bu esa, to'g'ridan- to'g'ri jangni saviyali o'tishiga ta'sir etadi. Shu sababli biz tadqiqotimiz davomida ringda harakatlanayotgan ayol referelarning majburiyatlarini takomillashtirishni maqsad qilib olganmiz. [1,6].

O'tkazilgan tadqiqotlarga ko'ra Toshkent shahri Universal sport saroyida 2023-yil erkaklar ortasida o'tkazilgan O'zbekiston chempionati musobaqasida referilar harakatlari kuzatilganda baholash qiyin bo'lgan bahslarda aksariyat referilikka xalqaro toifadagi hakamlar aylanma grafika to'g'ri kelganligi uchun 70-80 % to'g'ri ko'rsatkichlar amalga oshirildi. Bunga sabab xalqaro toifadagi hakamlarning musobaqalar jarayonida jang faoliyatini kuzatishi va ortiqcha holatlarga e'tiborini qaratmasligi sportchilar ustidan nazorat qilishni osonlashtiradi, shu sababli bu chempionatda qilingan xatolar referelar tomonidan 20-30 % gacha kuzatilganligi aniqlandi.

Navbatdagi Toshkent shahri Universal sport saroyida 2023-yil ayollar o'rtasida o'tkazilgan O'zbekiston chempionati musobaqasida musobaqa janglarini olib borayotgan ringdagi referelarni baholash kuzatilgan paytda ularning ko'rsatkichlari o'rtacha 50 % - 55 % ni tashkil qildi. Chunki aylanma grafikka asosan ringdagi refere respublika toifasidagi boks hakamiga to'g'ri kelganligi sababli bahslar biroz qiyinchilik bilan o'tdi. Bu ringda ko'plab xatoliklarni keltirib chiqardi va ringda jang olib borayotgan bokschi'larga va atrofdagi hakamlarga ham ta'sir qildi. 40 % - 45 % bajarilgan noto'g'ri harakatlar boksning saviyasini tushishiga sabab bo'ldi.

Farg'ona shahri Okean sport kompleksida 2023-yil Yoshlar o'rtasida O'zbekiston chempionati o'tkazildi. Bu musobaqalarda hakamlarni baholash tizimi yo'lga qo'yilgan. Bu tizim musobaqani saviyali o'tishi hamda hakamlarni ringda o'tkazgan musobaqalaridan kelib chiqib, grafik asosida ringda harakat qiladi. Farg'ona shahri Okean sport kompleksida 2023-yil Yoshlar o'rtasida o'tkazilgan O'zbekiston chempionati uncha qiyinchiliklar keltirib chiqarmadi. Aylanma grafikka asosan nufuzli musobaqalarda ishtirok etgan va o'zining bilim tajribasiga ega bo'lgan hakamlar ishtirok etib, 80 %-90% chiroyli natija ko'rsatishdi. Bu shuni ko'rsatadiki, har bir ishning o'z mutaxassislari bo'lgani yaxshi. Ringdagi holatlardan kelib chiqib 10%-20% noto'g'ri holatlar ham kuzatildi. Bu ringdagi holatlarga salbiy ta'sir ko'rsatmadi.

Xorazm shahri UIOZIM zalida yosh xotin- qizlar o'rtasida 2024-yil 15-21 dekabr kunlari O'zbekiston chempionati o'tkazildi. Musobaqada har doimgidek O'zbekiston boks federatsiyasi va hakamlar hay'ati tomonidan baholash me'zonlari ishlab chiqilgan va har bir musobaqada hakamlarni muntazam ravishda baholab boriladi. Bu ham musobaqaning saviyali o'tishiga va pedagogik jihatdan yondashganda yetuk kadr bo'lishini ta'minlaydi. Xotin- qizlar o'rtasida o'tkaziladigan musobaqalar har doim erkaklarga nisbatan ancha qiyinroq bo'ladi. Musobaqada ayol hakamlar ko'proq hissiyotlarga berilganliklari va ayollik qalbi bo'lgani uchun hamisha ko'rsatkich foizlari 30%-40% erkaklarga nisbatan past bo'ladi. Bu musobaqaga salbiy ta'sir ko'rsatadi. 60%-70% noto'g'ri harakatlarni keltirib chiqaradi.

Guliston shahri GIOZIMda 2024-yil Kichik o'smirlar o'rtasida O'zbekiston chempionati o'tkazildi. Qiyin janglarda aylanma grafikka asosan ish qilinadi va ringdagi hakam o'z ishini bajaradi va jangni saviyali o'tkazish va ringdagi holatlarga javobgarligi hakam uchun asosiy hisoblanadi. Xalqaro toifadagi hakamlar uchun janglar qiyin bo'lsa ham, odilona chiqish yo'llaridan foydalanadilar. Bu qiyin jangda 60%-70% ijobiy tomonga o'zgardi. Salbiy holatlar esa 30%-40% ni tashkil qildi. Bundan ko'rinib turibdiki, bu hamma uchun yomon ko'rsatkich. Boksning saviyasiga ta'sir qiladi. Har xil kelishmovchiliklarni keltirib chiqaradi, shu sababli musobaqalarda imkon qadar referelarni aylanma harakat joylashuviga e'tibor qaratilishi lozim.

Tavsiyalar orqali erishilgan natijalar quyidagicha bo'ldi. Toshkent shahrida musobaqalarda hakamlarning faoliyatini 29%ga yaxshilandi va takomillashtirildi. Toshkent viloyatida referelar ko'rsatkichlari 25% ga yaxshilandi.

Farg'ona viloyatida musobaqalarda kuzatilganda referelar faoliyati 22%ga yaxshilandi.

Xorazm viloyatida har xil turnirlar va chempionatlarda ayyol referelar kuzatilganda 16%ga yaxshilangani aniqlandi. Sirdaryo viloyatida o'tkazilgan Respublika chempionatlarida hakamlarning faoliyati ko'rsatkichi 8%ga oshganligi namoyon bo'ldi.

XULOSA

O'tkazilgan tadqiqot natijalariga ko'ra ringda harakatlanayotgan ayol referelarning majburiyatlarini takomillashtirish turli musobaqalarda hakamlarda kuzatiladigan xato-kamchiliklarni izlab topish va ularni bartaraf qilish, hamda ularning faoliyatini takomillashtirish uchun tavsiyalarni izlab topish va ularni amaliyotda qo'llash bizning tadqiqotimizning maqsadi edi.

REFERENCES

1. Mo'ydinov Maxsudbek Rustambek o'g'li, "BELBOG'LI KURASHCHILARNING KOORDINATSION MASHQLAR YORDAMIDA TEXNIK – TAKTIK TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH". Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar jurnali, volum-3, 272-282. Balsevich V.K. Fizicheskaya kultura dlya vsex i dlya kajdogo.- Moskva: FiS, 1988.-208 s.il.
2. Qo'qon DPI. Ilmiy xabarlar 2024 4-son Jismoniy tarbiya va sport yo'nalishlari bo'yicha kasbiy ijodiy imtihonlarni o'tkazishda zamonaviy texnologiyalarni qo'llash metodikasi 341- 345 Sanjarbek Soliyev Kholova Sh.M. Issues of physical maturity in the works of Alisher Navoi., Current issues of cultural life and the development of social sciences and humanities in Central Asia. International conference package. 2020. June.-B.149-153.
3. Soliyev Sanjarbek Shuhratjon o'g'li FUTBOLCHILARNING IRODAVIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI MUSOBAQA OLDI HAVOTIRINI KAMAYTIRISH ResearchBib IF-2023: 11.01/ ISSN: 3030-3753 / Volume 2 Issue 4
4. Mo'ydinov Maxsudbek Rustambek o'g'li. Belbog'li kurashchilarning texnik va taktik tayyorgarligini takomillashtirish. Qo'qon DPI. Ilmiy xabarlar jurnali. 2024, 4-son. 371-379.
5. International Journal of Advance Scientific Research "Mass participation in sports is an effective way to Improve women's health" 249-255 MASS PARTICIPATION IN SPORTS IS AN EFFECTIVE WAY TO IMPROVE WOMEN'S HEALTH Khaidarova M.I. Uzbekistan State University Of Physical Education And Sport, Uzbekistan Soliev S.Sh. Uzbekistan State University Of Physical Education And Sport, Uzbekistan Kadamov S.Kh. Uzbekistan State University Of Physical Education And Sport, Uzbekistan
6. mavzu: Improving the effectiveness of physical education lessons for hearing-impaired students using "Motion control XR" equipment Khursanova Rukhsora Olimjon kizi jurnal: Eurasian Journal of Sport Science bet: 33-37
7. Mavzu: ESHITISHIDA MUOMMOSI BO'LGAN O'QUVCHILARNING JISMONIY TAYYORGARLIGINI ANIQLASH VA TAHLIL QILISH Xursanova Ruxsora Olimjon qizi ACTA NUUZ jurnali 242-244 betlar
8. Mavzu: The role and importance of the principle of continuity in improving the speed ability of 12-14-year-old hearing and speech impaired children Khursanova Rukhsora Olimjon kizi MENTAL ENLIGHTENMENT SCIENTIFIC – METHODOLOGICAL JOURNAL 229-235

9. крaмoвич, Бoлтaев Aъзaм; ,Ёш вoлeйбoлчилaринг жисмoний сифaтларини ривoжлaнтиришдa хaрaкaтли ўйинлaрни aҳaмияти,Муғaллим ҳeм узликсиз билимлeндирий,6-son,132-135,2019,
10. BOLTAEYV, A.A.; ,KO'P YILLIK TAYYORGARLIK BOSQICHIDA SPORTGA SARALASH VA YO'NALTIRISH,MUҒALLIM XƏM YZLIKSIЗ БИЛИМЛЕНДИРИЎ № 6/3 2024 MUҒALLIM XƏM YZLIKSIЗ БИЛИМЛЕНДИРИЎ,1,898-904,8,2024,Qoraqolpoq
11. Mamadaliyev S., Yallaqayev Z. O'ZBEKISTONDA SPORT EKSTRIMAL TURIZMINI RIVOJLANTIRISH VA O'ZGARUVCHAN TURISTLARNI DOIMIY TURISTLARGA AYLANTIRISH CHORA-TADBIRLARI //Modern Science and Research. – 2024. – T. 3. – №. 12. – C. 835-839.
12. Abduraxmonovich M. S., Yusupovich Y. Z. O'ZBEKISTONDA SPORT EKSTRIMAL TURIZMINI RIVOJLANTIRISH VA O'ZGARUVCHAN TURISTLARNI DOIMIY TURISTLARGA AYLANTIRISH CHORA-TADBIRLARI //International scientific journal «MODERN SCIENCE AND RESEARCH. – 2024. – T. 3.
13. Mamadaliyev S., Yallaqayev Z. O 'ZBEKISTON SHAROITIDA TURLI AXOLI QATLAMLARIDA SPORT-SOG 'LOMLASHTIRISH TURIZMI MASHG 'ULOTLARINI TASHKIL ETISHDAGI O 'ZIGA XOS YONDOSHUVLAR //Modern Science and Research. – 2024. – T. 3. – №. 12. – C. 1253-1262.
14. PULATOV, LAZIZ A; ,SYSTEM OF PERSONALITY DEVELOPMENT IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS,Mental Enlightenment Scientific-Methodological Journal,5,03,316-323,2024
15. Ilhom X. Abdullayev. IMPROVEMENT OF THE SPECIAL PHYSICAL TRAINING MODEL OF GRECO-ROMAN JUNIOR WRESTLERS / MENTAL ENLIGHTENMENT SCIENTIFIC – METHODOLOGICAL JOURNAL. ISSN: 2181-1547 (E) / 2181-6131 (P) Vol. 5 No. 08 (2024): Vol.05, Issue08, 2024
16. BOLTAEYV. A.A.SCIENTIFIC AND THEORETICAL ANALYSIS OF AGGRESSION IN STUDENTS OF MIDDLE SCHOOL AGE,"Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development",1,111-116,7,2023,SCIENTIFIC AND THEORETICAL ANALYSIS OF AGGRESSION IN STUDENTS OF MIDDLE.
17. DEVELOPMENT OF AGILITY IN FEMALE STUDENTS THROUGH BASKETBALL GAME ELEMENTS Umida Abdulla qizi Eshmanova THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY- VOLUME-4, ISSUE-12.
18. Muidinov M.R, Technical Training In Belbogli Kurash Wrestling Through Coordination Exercises Development. Mental Enlightenment Scientific – Methodological Journal, 2024 vol (05), 106-115.
19. Muydinov M.R. The importance of mobile technologies in enhancing technical and tactical preparation in belt wrestling. Multidisciplinary Journal of Science and Technology VOLUME-4, ISSUE-12 INDIA. 17-23.
20. Mamadaliyev, S., & Yallaqayev, Z. (2024). O 'ZBEKISTON SHAROITIDA TURLI AXOLI QATLAMLARIDA SPORT-SOG 'LOMLASHTIRISH TURIZMI MASHG 'ULOTLARINI TASHKIL ETISHDAGI O 'ZIGA XOS YONDOSHUVLAR. *Modern Science and Research*, 3(12), 1253-1262.
21. Mamadaliyev, S., & Yallaqayev, Z. (2024). O 'ZBEKISTONDA SPORT EKSTRIMAL TURIZMINI RIVOJLANTIRISH VA O 'ZGARUVCHAN TURISTLARNI DOIMIY

- TURISTLARGA AYLANTIRISH CHORA-TADBIRLARI. *Modern Science and Research*, 3(12), 835-839.
22. Abdullayev Ilhom Xushnudovich. ANALYZING THE COMPETITIVE PERFORMANCE OF GRECO-ROMAN WRESTLING ATHLETES (<http://econferencezone.org/index.php/ecz/article/view/2387>) / International Conference on Developments in Education Hosted from Saint Petersburg, Russia <https://econferencezone.org> Aug 23rd 2023.
 23. Abdullaev Ilkhom Khushnudovich. DEVELOPMENT OF SPECIAL PHYSICAL TRAINING OF GRECO-ROMAN WRESTLERS WITH THE HELP OF SPECIAL SIMULATORS / 17th-TECH-FEST-2023 International Multidisciplinary Conference Hosted from Manchester, England <https://conferencea.org> 25th August 2023.
 24. Soliyev Sanjarbek Shuhratjon o'g'li FUTBOLCHILARNING IRODAVIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI MUSOBAQA OLDI HAVOTIRINI KAMAYTIRISH *ResearchBib IF-2023: 11.01/ ISSN: 3030-3753 / Volume 2 Issue 4*
 25. Qo'qon DPI. Ilmiy xabarlar 2024 4-son Jismoniy tarbiya va sport yo'nalishlari bo'yicha kasbiy ijodiy imtihonlarni o'tkazishda zamonaviy texnologiyalarni qo'llash metodikasi 341- 345 Sanjarbek Soliyev
 26. International Journal of Advance Scientific Research "Mass participation in sports is an effective way to Improve women's health" 249-255 MASS PARTICIPATION IN SPORTS IS AN EFFECTIVE WAY TO IMPROVE WOMEN'S HEALTH Khaidarova
 27. Rahmanova, D. A. (2023). 3-7 YOSH LI BOLALARNING SOG 'LOMLASH TIRUVCHI GIMNASTIKA VA XOREOGRAFIYA BILAN SHUG 'ULLANISHINING SAMARADORLIGI. *Namangan davlat universiteti Ilmiy axborotnomasi*, (8), 606-614.
 28. RAHMANOVA, D. (2024). JISMONIY TARBIYA DARSLARIDA OLIY TA'LIM MUASSASALARI TALABALARINI JISMONIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH. *News of the NUUZ*, 1(1.8), 150-152.
 29. Ma'murbekova, G. (2024). YUQORI MALAKALI SAMBOCHI QIZLARNI FUNKSIYANAL XOLATIGA TEZKOR KUCHNING TA'SRI. *Modern Science and Research*, 3(12), 1387-1390.
 30. Ma'murbekova, G. (2024). IMPROVING THE SPEED AND AGILITY OF NATIONAL WRESTLERS. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(12), 34-37.
 31. Anvarov S., Xudayberdiyev N., Mamadaliyev S. 12–14 YOSH LI YOSH BOKSCHILARNING FIZIOLOGIK XUSUSIYATLARI ASOSIDA MAXSUS JISMONIY VA TEXNIK TAYYORGARLIKNI TAKOMILLASHTIRISH YO 'LLARI // *Modern Science and Research*. – 2025. – T. 4. – №. 4.
 32. Tuychiyev K., Xudayberdiyev N., Mamadaliyev S. O 'SMIR YOSHIDAGI KIKBOKSINGCHILARDA MAXSUS JISMONIY TAYYORGARLIKNI OSHIRISH // *Modern Science and Research*. – 2025. – T. 4. – №. 4. – C. 1848-1852.
 33. Erkinhodjayeva G., Mamadaliyev S. KO 'ZI OJIZLAR VA ZAIF KO 'RUVCHILAR UCHUN OCHIQ HAVODAGI HARAKATLI O 'YINLARNING AHAMIYATI // *Modern Science and Research*. – 2025. – T. 4. – №. 4. – C. 1843-1847.